

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2016/17:3644

av **Bengt Eliasson m.fl. (L)**

med anledning av prop. 2016/17:116 Kulturarvspolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bevara varje museums särart och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag till upphävande av riksdagsbindningar i fråga om myndigheten Livrustkammaren och Skoklosters slott med Stiftelsen Hallwylska museet.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Statens museer för världskultur och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydda det gemensamma kulturarvet i världen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Vårt kulturarv är ett resultat av internationella och inhemska impulser, gamla traditioner och nya uttryckssätt, en önskan att bevara och sökandet efter det nya. Ur detta har det vi i dag kallar svensk kultur vuxit fram. Genom erfarenheter, kunskaper, kontakter människor emellan och historiska händelser förändras vår kultur över tiden.

Att vårda kulturarvet innebär att bevara kunskap, idéer, föremål och miljöer som speglar äldre tiders livs- och samhällsformer. Kulturarvet ger perspektiv på vår samtid, nya idéer om hur vi kan forma vår framtid samt styrka att kunna möta det nya och främmande.

Det kulturarv som finns i Sverige är en del av mänsklighetens gemensamma kulturarv och ska hållas tillgängligt för kommande generationer. Museernas roll som bildningsinstitutioner och deras forskningsanknytning ska stärkas.

Vi har tidigare ifrågasatt det uppdrag som regeringen aviserade i budgetpropositionen för innevarande år, att Statens historiska museer och Statens museer för världskultur ska arbeta för en kunskapsbaserad och reflekterande historieskrivning. Ett sådant uppdrag kan vara en spark genom en öppen dörr – att bidra

till en kunskapsbaserad och reflekterande historieskrivning är rimligen redan kärnverksamhet för samtliga statliga museer. Men i ljuset av andra förslag, som t.ex. tanken om att ”en museimyndighet för hela den historiska utvecklingen i Sverige” skulle kunna bli ”en avgörande kraft när berättelsen om nationen laddas om och fylls med nytt innehåll” blir det mer bekymmersamt.

Museernas uppgift är att förvärva, bevara och främja sina samlingar till skydd för kulturarvet och inte låta sig styras av tillfälliga intellektuella trender. I alternativa faktas tidevarv blir museernas roll därför viktigare än någonsin. Som folkbildare ska de sprida kunskap. Uppgiften är att informera – inte uppfostra. Den normkritik som bara ersätter gamla normer med nya är illavarslande och kontraproduktiv. Goda lösningar på vår tids stora samhällsutmaningar kommer när människor tänker fritt, inte när de tänker rätt.

Därför välkomnar vi att regeringen varit så tydlig i propositionen om att politiken ska ha armlängds avstånd till museerna. Sådana utfästelser förutsätter dock att politiker visar också i handling att deras armar inte är alltför korta.

Museernas organisation

Vi delar delvis regeringens uppfattning att enskilda museers interna organisation eller val av lokaler inte ska avgöras av riksdagen. Detta innebär inte enligt vår mening att ägaren ska låta sammanslagningar, förflyttningar eller omorganisationer mellan enskilda verksamheter ske utan inblandning eller styrning. Detta gäller särskilt när enskilda samlingar eller verksamheter hotas eller riskerar att signifikant förändras. Ett aktuellt exempel på detta är debatten kring de olika verksamheterna i Stockholm inom Statens museer för världskultur: Etnografiska museet, Östasiatiska museet och Medelhavsmuseet. Vi motsätter oss att riksdagsbindningen hävs vad gäller myndigheten Livrustkammaren och Skoklosters slott med Stiftelsen Hallwylska museet.

Men de problem som synliggjorts av debatten om Statens museer för världskultur är ett tydligt exempel på att regeringens ambitioner att nå stordriftsfördelar genom att slå samman olika museer kan slå väldigt fel. I stället för ett museum med ekonomiska problem och tre som går ganska bra, kan man få en stor museiorganisation på svältkur. Detsamma gäller också hur väl museerna lyckas med sitt kunskapsuppdrag.

Vi välkomnar att regeringen verkar ha släppt tanken på att skapa ”En museimyndighet för *hela* den historiska utvecklingen i Sverige”, (vår kursivering) så som det formulerades i promemorian med samma namn (Ku2016/01365/KL), men noterar samtidigt att den kraftiga kritik som många remissinstanser framförde mot detta förbigås med tystnad i propositionen. I vår mening stärks förutsättningarna att få ”den samlade bilden av historiska förlopp och skeenden i Sverige” att framträda ”i hela sin bredd och komplexitet” av att det finns en mångfald av museer som ger olika, kanske överlappande och till och med motstridiga bilder. Någon myndighet kan gärna ha ett samordningsansvar, och ett ansvar för att identifiera områden som är otillräckligt belysta, men promemorians ambitioner om att ge en bild förutsätter vi att regeringen lämnat bakom sig. Regeringen bör också i de aviserade omorganisationerna värna de olika museernas särart. Ambitionen att belysa nya områden får inte genomföras genom att man försummar de områden där man redan byggt upp samlingar och kunskap.

Sverige och kulturarven i världen

Den som förlorar sin historia förlorar också sig själv. Förstörelse av kulturarv är en självklar del av varje totalitär ideologi, och inget folk mord är fullbordat utan kulturell rensning. Vi är för unga för att minnas 1945, och de fruktansvärda åren som kom före. Men på det judiska museet i Warszawa finns bilder på hundratals vackra synagogor. De var samlingsplatser för hela samhällen, som vi aldrig får se igen. Nazisterna ville utplåna alla spår av judendomen ur det europeiska samhället. Synagogornas placering i Warszawa, Wien och Berlin visade på den dialog mellan kulturer som utmärker sofistikerade civilisationer.

Av samma skäl var erövringen av den syriska ökenstaden Palmyra särskilt viktig för terrororganisationen Daish. Under det år man hade staden i sin besittning hackade, sprängde och sköt man sönder kulturarvet. Videoklipp på nätet visar hur 2 000-åriga tempel, begravningsplatser och torn rämningar på några få sekunder. En stor del av samlingarna hamnar på svarta marknaden. Det är sedan länge känt för Interpol att vår tids terrordåd till stor del bekostas av illegal antikvitetshandel.

När Daish nu börjar tappa fästet i Irak och Syrien expanderar man i stället i det laglösa Libyen, vilket fått Internationella museirådet att larma. Också här finns unika Unescovärldsarv som nu riskerar att ödeläggas.

I höstas dömde ICC för första gången förstörelse av kulturarv som ett krigsbrott. Ahmad al-Faqi al-Mahdi, som 2012 beordrade förstörelsen av nio mausoleer och en moské i Timbuktu i Mali, dömdes till nio års fängelse.

Enligt 1954 års Haagkonvention, som Sverige har undertecknat, är förstörelse av ett folks kulturarv att anse som ett brott mot hela mänskligheten. Regeringen måste arbeta för att ställa de skyldiga till svars. Sverige bör också öka stödet till enskilda arkeologer, konstnärer, författare och andra konstutövare och kulturarbetare i regionen.

Vi vill att biståndsmedel används i kampen för att rädda vårt gemensamma kulturarv. Det är ett viktigt komplement till de insatser vi gör för de som flyr regionen. Den brittiska regeringen har valt att stötta British Museum i starten av ett program där irakiska arkeologer utbildas för att den dag freden kommer kunna vara med och rädda kulturarvet i Irak. En särskild fond för detta syfte har också utlovats. Det är något för regeringen att ta efter.

Bengt Eliasson (L)

Christer Nylander (L)

Emma Carlsson Löfdahl (L)

Maria Weimer (L)

Tina Acketoft (L)

Mats Persson (L)